

OH1-luento: Opetuksen suunnittelu

4.10.2019 Ulla Maija Valleala

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
OPETTAJANKOULUTUSLAITOS

Mitä opetuksen suunnittelussa pitää ottaa huomioon?

Tavoitteet	Opetettava ryhmä	Työskentelytavat (yksin, pareittain, ryhmissä, koko luokan kesken..)	Mitä ottaa huomioon? Luokka-aste ja oppilaan elämämaailma esim motivaation kannalta tms, oppilaan ennakotietämys ja -käsitys, luokkakoko, eriyttäminen, erityisen tuen tarve, omat vahvuudet ja heikkoudet, omat tiedot ja taidot, oppilaan oppimisen tavoitteet, aikataulutus, käytössä olevat resurssit ja tilat, OPS	Opetuksen tavoitteet ja aiheet Ryhmän koko ja taso Opetuksen tehokkuus ja mielekkyys Aika!! Aiheen jakaminen samasta aineesta eri oppitunneille Opetuksen yhdistyminen mielekkäiksi kokonaisuuksiksi Työskentelytavat Opettajan oma tietotaso
Ops	Oppilaat			
Opetuksen aihe Tavoitteet	Ryhmäntuntemus - millainen opetus toimii juuri tälle porukalle?	Oppimateriaalit		
Opetuksen tavoitteet	Yksilöiden ja ryhmän kiinnostusten, oppimistapojen, työtapojen yhteensovittaminen	Monipuolisuus		
Tavoitteet, oppisällöt	Oppilaiden erilaiset kulttuuritaustat	Aikataulutus		
OPS	Lähtötaso	Ajankäyttö	Kaikki ei opetuksessa mene suunnitellusti, mutta se ei haittaa 😊	
Monialaisuus	Erilaiset oppijat.	Sisällön johdonmukaisuus	Omat valmiudet	
	Eriyttäminen	Taustatekijät ja -muuttajat (luokkatila, aika...)	Toimintamallit ongelmatilanteissa	
	Ryhmän suhteet			

OH1-harjoittelujakson tavoitteet ja sisältökuvaus

Osaamistavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa

- havainnoida systemaattisesti oppimisympäristöjä, koulun toimintakulttuuria ja oppijoiden moninaisuutta
- reflektoida kokemuksiaan ja tunnistaa omia havainnointi- ja toimintatapojaan
- tunnistaa oman roolinsa aktiivisena asiantuntijuuden rakentajana
- tunnistaa ja arvioida koulun toimintakulttuurin käytänteitä ja yhteyttä oppimiseen.

Sisältö

Koulun arjen seuraamista ja **lyhyiden oppimistilanteiden suunnittelua, toteutusta ja arviointia.**

Kasvatustieteellisen asiantuntijuuden jäsentämistä teorioiden, omien ennakkokäsitysten ja toimintatapojen refleksiivisen analyysin avulla.

7.10.2019

JAKSOSUUNNITELMA

Luokka:

Jakson opettaja:

Jakson aihe / teema / kokonaisuus:

Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet

Arviointimenetelmät

Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi

Laaja-alaiset tavoitteet ihmisenä ja kansalaisena kasvamiseen

- Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- Työelämätaidot ja yrittäjyys
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien lähtökohdat

- Paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys
- Oppilaiden kokemusmaailman huomioon ottaminen
- Oppilaiden tärkeänä pitämien kysymysten esille nostaminen
- Oppilaita kiinnostavat teemat
- Eri-ikäisten oppilaiden toimiminen yhdessä
- Toiminnallisuus
- Koulun ulkopuolinen oppiminen

Pvm / klo

Oppimisprosessin eteneminen, sisällön jäsentyminen

Työtavat, ym. opetusjärjestelyt ja -men

TUNTISUUNNITELMA

luokka:

opettaja:

pvm:

klo:

Oppimis- ja kasvatustavoitteet

Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi

Sisällöt

Työtavat, opetusvälineet, materiaalit

Jakson ja oppitunnin suunnittelu

Jaksosuunnitelma

”On tärkeää luoda yhtenäinen kaari opetuksen etenemiselle, ja sen jälkeen siirtyä suunnittelemaan yksittäisiä oppitunteja...

Hyvin suunniteltu ja valmisteltu jakso:

- ✧ Muodostaa kokonaisuuden
- ✧ Antaa opettajalle työskentelyrauhan
- ✧ Antaa aikaa oppimisen arvioinnille
- ✧ Ohjaa opetustilanteiden suunnittelua
- ✧ Antaa mahdollisuuden joustaa oppimistilanteissa
- ✧ Voi muuttua ja kehittyä jakson aikana
- ✧ Lähde: http://snor.fi/wp-content/uploads/2011/08/Jakso_tunti_seminaari_060913.pdf

Jakson ja oppitunnin suunnittelu: oppimis- ja kasvatustavoitteet

- ✧ Tavoitteiden muotoilu
- tavoitteiden toteutuminen oltava arvioitavissa -> konkreettiset, havaittavissa olevaa oppilaan toimintaa kuvaavat tavoitteet
- opittavan sisältö, ops

JAKSOSUUNNITELMA		Luokka:	Jakson opettaja:
Jakson aihe / teema / kokonaisuus:			
Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet		Arviointimenetelmät	
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi			

TUNTISUUNNITELMA				luokka:	opettaja:	pvm:	klo:
Oppimis- ja kasvatustavoitteet		Tavoitteiden toteutumisen arviointi					
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi							

Tavoitealueet

- fyysis-motoriset tavoitteet
- sosiaalis-affektiiviset tavoitteet
 - **kasvatustavoitteet**
 - esim. ryhmätyötaidot, toisen kunnioittaminen, ilmaisutaidot
- kognitiiviset tavoitteet
 - **oppimistavoitteet**, sisältötavoitteet
 - oppimaan oppiminen

Jaksosuunnitelmassa eri tavoitealueiden vaihtelu

Mikä on tärkeää ja opettamisen arvoista: laaja-alaiset tavoitteet, opetussuunnitelman periaatteet

Jakson aihe / teema / kokonaisuus:

Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet

Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi

Laaja-alaiset tavoitteet ihmisenä ja kansalaisena kasvamiseen

- Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- Työelämätaidot ja yrittäjyys
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien lähtökohdat

- Paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys
- Oppilaiden kokemusmaailman huomioon ottaminen
- Oppilaiden tärkeänä pitämien kysymysten esille nostaminen
- Oppilaita kiinnostavat teemat
- Eri-ikäisten oppilaiden toimiminen yhdessä
- Toiminnallisuus
- Koulun ulkopuolinen oppiminen

Tavoitteiden muotoilu

- ❖ Opetussuunnitelma(t) lähtökohtana
- ❖ Tavoitteiden toteutuminen oltava arvioitavissa
 - Konkreettiset, oppilaan toimintaa kuvaavat tavoitteet
 - Esim. Bloomin tavoitetaksonomia apuna
- ❖ Tavoitteiden eriyttäminen
 - Esim. tavoitetaksonomian avulla
- ❖ Oppilas lähtökohtana
 - Mitä oppilaat jo osaavat, kehitystaso
- ❖ Tavoitteet myös työtavoille
 - (esim. mitä sosiaalis-affektiivisiä tavoitteita asetat pienryhmätyöskentelylle)
- ❖ Oma oppimiskäsityksesi

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

JAKSOSUUNNITELMA

Jakson opettaja: Mia-Marja Risikko

Jakson aihe / teema / kokonaisuus:

Luku 10, luku 11, kymppiparit, euroihin tutustuminen

Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet + arviointi:

Oppimistavoitteet

Jakson jälkeen oppilas:

- Oppilas osaa yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-11.
- Oppilas hallitsee kymppiparit
- Oppilas tietää kymmenten paikan kymmenjärjestelmässä
- Oppilas osaa tehdä suuruusvertailua
- Oppilas osaa laskea rahamääriä 1-10
- Oppilas osaa merkitä sekä laskea ostosten yhteishinnan

Kasvatukselliset tavoitteet

- Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti sekä ryhmässä
- Oppilas osaa kunnioittaa toisten puheenvuoroa
- Oppilas osaa viitata ja odottaa puheenvuoroa

Arviointi

- tuntityöskentelyn havainnointi
- oppilaan osallistuminen tunneilla
- kotiläksyjen teko

Lyhyt kooste jakson eriyttämissuunnitelmasta:

- Jokainen etenee tehtävissä omaa vauhtia (toiset ehtivät tehdä enemmän)
- Päässälaskuissa edetään hitaimpien mukaan

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja. Tulkitellaan

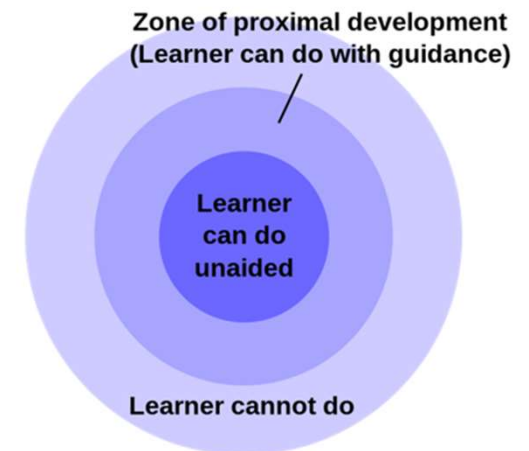
7.10.201

Tavoitteet lapsen kehitystason mukaan

Lähikehityksen vyöhykkeellä työskentely (Vygotsky)

✧ Lähikehityksen vyöhyke:

- ero sen välillä mitä henkilö osaa tehdä yksin ja mihin hän pystyy osaavamman henkilön kanssa yhteistyössä
- Oppimisen ohjaaminen lähikehityksen vyöhykkeellä
- ✧ → Scaffolding: oppimisen tukeminen "tukipuita" pystyttämällä ja niitä vähitellen purkamalla

Oppilaat mukaan suunnitteluun/ tavoitteiden asetteluun – oman kehitystasonsa mukaisesti

- Oppiaine- vs. oppijalähtöisyys, ilmiölähtöisyys, projektit

Tavoitteiden toteutumisen arviointi

- ❖ Miten arvioit asettamiesi tavoitteiden toteutumista?
- ❖ Miten tunnistat ongelmat oppimisessa?
- ❖ Miten arvioit, ymmärrettiinkö ohjeesi?
- ❖ Miten annat eriyttämistä palvelevaa, yksilöllistä ja yhteistä palautetta oppimisprosessin aikana?
- ❖ Opettajan oman työskentelyn reflektointi:
 - Harjoittelun tavoitteet
 - Askel kerrallaan: omat eriteltyt tavoitteet harjoittelulle
 - Mikä toimi, mikä ei toiminut?

TUNTISUUNNITELMA		luokka:	opettaja:	pvm:	klo:
Oppimis- ja kasvatustavoitteet	Tavoitteiden toteutumisen arviointi				
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi					

Oppimisprosessin eteneminen, sisällön jäsentyminen

✧ Millaisen prosessin ja millaisten sisältöjen avulla tavoitteita toteutetaan?

- Oppimisprosessin vaiheita voivat olla esim.:
 - orientointi, motivointi
 - toimintaohjeiden anto
 - työskentely
 - harjoittelu
 - yhteenveto
 - kertaaminen

- ✧ Ajankäyttö sisällön vaikeuden ja tärkeyden mukaan: suunnitelman tarkkuus vs. joustavuus
- ✧ Toimintaohjeet: monikanavaisuus havainnollistaminen
- ✧ Tuen tarpeet ja moninaisuuden huomiointi
- ✧ Oppilaiden välisen vuorovaikutuksen ohjaaminen ja tukeminen
 - mallintaminen (esim. avun pyytäminen, kysyminen, selittäminen)
- ✧ Kotitehtävät

Työtavat ym. opetusjärjestelyt ja materiaalit

- ✧ Miten edistät oppilaiden huomion kiinnittymistä, sitoutumista, aktiivisuutta ja ymmärtämistä?
- ✧ Tavoitteiden pohjalta
- ✧ Työtapojen vaihtelevuus

Työtavat (Woolfolk):

- Opettajan esitys
- Kyselevä opetus
- Opetuskeskustelu
- Pienryhmätyöskentely
 - Yhteistoiminnallinen oppiminen
- Parityöskentely
- Yksilötyöskentely (itsenäinen harjoitustehtävä)

Muita työtapoja:

- vierailukäynti, roolileikki, demonstrointi, draama, peli, työpistetyöskentely, työpajatyöskentely, yhteinen harjoitus, väittely, ajatuskartta, käsitekartta...

Pedagogisia malleja

- Ongelmalähtöinen oppiminen
- Ilmiöoppiminen
 - <http://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html>
- Tutkiva oppiminen
 - http://www.mlab.uiah.fi/polut/Yhteisollinen/teoria_tutkiva_oppiminen.html
- Projektioppiminen

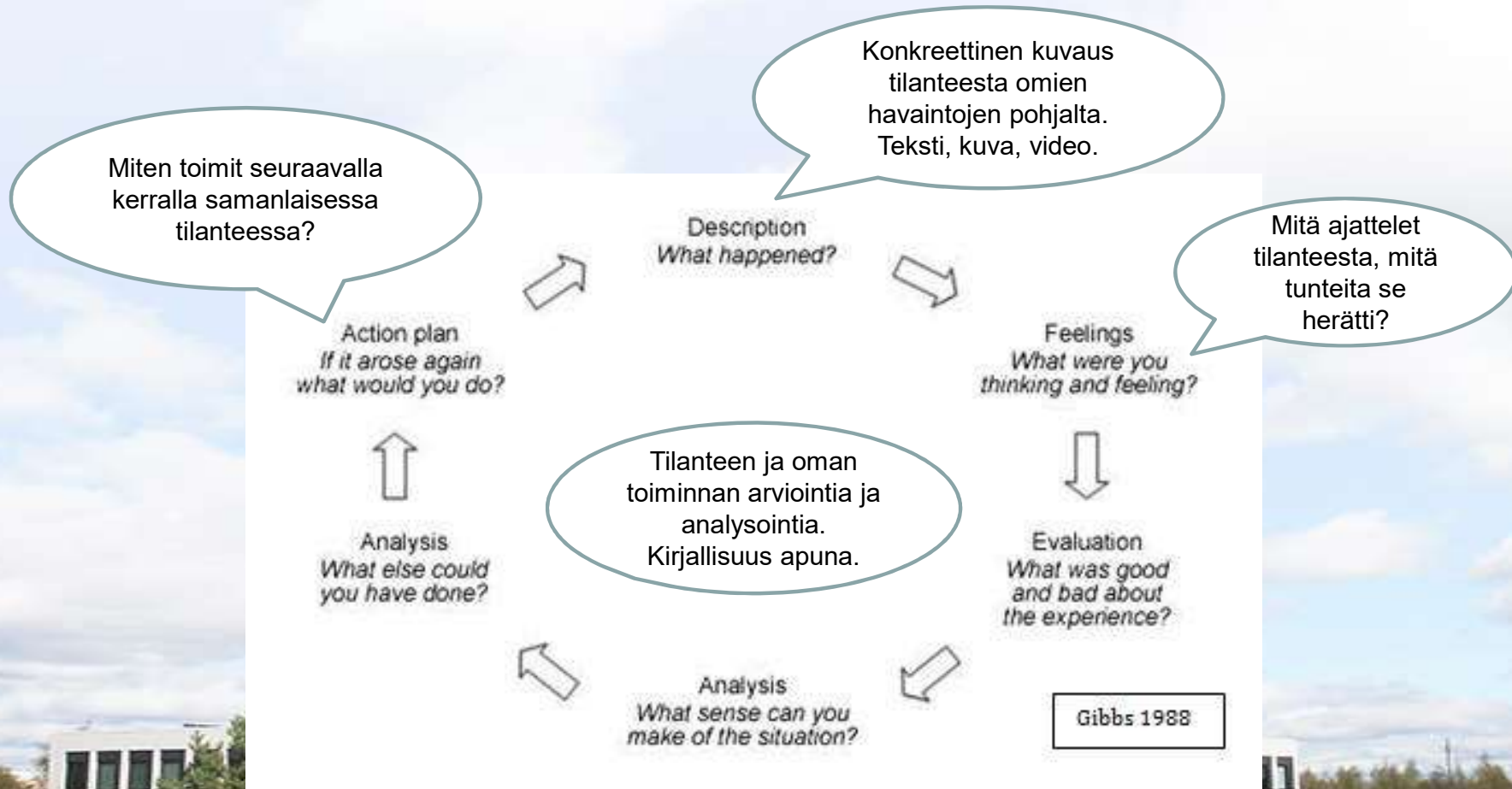
Yleisiä ohjeita opetuksen suunnitteluun

- Anna alitajunnallesi aikaa eli aloita suunnittelu ajoissa
- Perehdy aiheeseesi kunnolla
- Uskalla tehdä ohjaajallesi tyhmiä/kiusallisia kysymyksiä
- Tee yhteistyötä
- Tutustu luokkaasi hyvissä ajoin

Luokanhallinta ja työrauha

- ✧ Ei opetuksesta irrallinen asia
- ✧ Lähtökohtana oppilaantuntemus, vuorovaikutus ja hyvä suunnittelu
- ✧ Opettajan auktoriteetti (Weber, Saloviita)
 - Karismaattinen auktoriteetti: ole ystävällinen ja kunnioita lapsia
 - Traditionaalinen auktoriteetti: pidä kiinni säännöistä ja toimintamalleista, puutu häiriöihin
 - Rationaalinen auktoriteetti: suunnittele opetuksesi hyvin, opeta mielekkäästi
- ✧ Luettavaa:
 - Saloviita, T.
 - Luokka haltuun. Parhaat keinot toimivaan opetukseen. Jyväskylä: PS-kustannus
 - Työrauha luokkaan.
 - Woolfolk, A. 2007. (10. tai uudempi painos) Educational Psychology, luku 12 (13)
 - Miten pidetään yllä työrauhaa?
 - Miten rakennetaan myönteinen oppimisilmapiiri?
 - Miten kommunikoida oppilaiden kanssa?

Kokemuksen reflektointi ja harjoittelun raportointi

Mikä teoria, mikä kirjallisuus?

- ❖ Woolfolk, A. 2007 (tai uudempi painos). Educational Psychology. Boston (Mass.): Allyn & Bacon.
- ❖ Lonka, K. 2015. Oivaltava oppiminen. Otava.
- ❖ Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerkkanen, M.-K. 2016. Kasvatuspsykologia (3. uud. p.). PS-kustannus.
- ❖ Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- ❖ Schmuck, R. & Schmuck, P. 2001. Group processes in the classroom. 8. painos. Boston: McGraw Hill.
- ❖ Salovaara, R. & Honkonen, T. 2011. Rakenna hyvä luokkahenki. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- ❖ Gordon, T. 2006. Toimiva koulu. Helsinki: LK-kirjat.
- ❖ Peterson, J. M. & Hattie, M. 2010 Inclusive teaching. The journey towards effective schools for all learners. Boston: Allyn & Bacon.